

Školska medicina u Zagrebačkoj županiji – Kako učenicima osigurati višu razinu preventivne i specifične zdravstvene zaštite?

(School medicine in Zagreb County - How to provide pupils higher level of preventive and specific health care service)

Zvonimira Papeš Ibršević

Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

Ključne riječi: program mjera, opterećenost timova, normativ, dodatni programi, sufinanciranje

Kad je početkom 2006. godine u Zavodu za javno zdravstvo grada Zagreba formirana radna grupa za izradu elaborata kojim je trebalo utvrditi opravdanost i isplativost formiranja Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije, sudjelovala sam u radu iste kao pomoćnica voditeljice Službe i koordinator službe za Zagrebačku županiju. Tada je iza nas bilo osam godina egzistiranja školske medicine kao službe za preventivnu i specifičnu zdravstvenu zaštitu školske djece i mladeži pri županijskim Zavodima za javno zdravstvo.

Školski timovi u osam gradova Zagrebačke županije našli su se 1998.g. u sastavu zagrebačkog zavoda za javno zdravstvo, no organizacija, problematika i specifičnosti funkcioniranja školske službe u Županiji od samog je početka bila bitno drugačija od one u gradu Zagrebu. Obzirom na normativ od 5000 učenika po timu, koji je odredio HZZO, bilo je 1998. godine teško i u Gradu Zagrebu (gdje je broj učenika po lokaciji velik, a udaljenost od ambulanta do škola mala) „pravedno podijeliti“ osnovne i srednje škole među timovima (obzirom da opseg posla nije jednak za učenike OŠ i SŠ), a u Zagrebačkoj je županiji to bilo gotovo nemoguće. Naime, tada je jedino Grad Velika Gorica barem približno zadovoljavao uvjete za puna dva tima (s više do 8000 učenika). U svim ostalim gradovima bilo je ili premalo djece za puni tim, ili je ih bilo previše za jedan tim, a opet premalo za dva tima. Tako je u Samoboru više od 6000 učenika trebalo „pripasti“ jednom školskom timu, pa je 1998.godine jedna samoborska škola, a 2001. još jedna dodijeljena u skrb timu iz Jastrebarskog u kojem je bilo samo oko 3000 učenika, što je za taj tim značilo rad na dva površinom velika i udaljena terena i rad na 27 lokacija što matičnih, što područnih škola. U Zaprešiću je situacija bila vrlo slična, učenika gotovo 6000, 20 lokacija, jedan tim, kojem su u različitim kombinacijama, povremeno, a onda i redovito, 2 puta tjedno, pomagali timovi iz Zagreba. U istočnom dijelu Županije ništa bolje: Dugo Selo dijelilo je školski tim sa Sesvetama, što je, zbog konstantnog porasta broja učenika na području Dugog Sela i okolice, konačno riješeno 2005.god., te je taj grad dobio samostalan tim, što je dugoročno riješilo problem na tom terenu. U Ivanić Gradu je broj učenika bio nedostatan za standard HZZO-a koji nije uzimao u obzir niti broj lokacija niti udaljenost škola od ambulanti (tek su potpisom ugovora za 2006.g. učenici u školama udaljenim više od 20 km od ambulanti „dobili“ koeficijent 0,1, što je zapravo neznatno povisilo „glavarinu“, ali nije smanjilo opterećenost školskih timova).

U nastojanju da se barem malo odtereti tim koji je čitavo vrijeme pokrивao i Vrbovec i Zelinu, skrb o učenicima OŠ Dubrava je 2002. god. pripala timu iz Ivanić Grada (koji prema normativu HZZO-a nije imao dovoljno učenika za jedan tim), a kojem se tada povećao broj lokacija sa 9 na 13, uz značajan utrošak vremena na organizaciju rada i odlazak u te udaljene škole. Za učenike Vrbovca i Sv.Ivana Zeline od 1998. i danas skrbi samo jedan tim obzirom da Vrbovec ima nepunih 3000 učenika (bez OŠ Dubrava), a Sv.Ivan Zelina manje od 2000. To nažalost znači da je tim u Vrbovcu 3 dana, a u Sv.Ivanu Zelini ostala 2 dana u tjednu, uz napomenu da je teren izrazito raštrkan i da je ukupan broj lokacija (bez OŠ Dubrava!) čak 26.

Naravno da je u tim uvjetima na većini lokacija bilo nemoguće u potpunosti izvršavati opsežan program mjera koje je propisalo Ministarstvo zdravlja i socijalne skrbi. Uz izniman trud i zalaganje školskih timova uspijevalo se izvršiti poslove od posebnog interesa za zdravlje populacije o kojoj skrbbimo kao što su: cijepljenja, sistematski pregledi, skrbinzi, ali ne i dio poslova koji nam je iznimno važan, kao što je zdravstveni odgoj i savjetovanišni rad s učenicima, profesorima i roditeljima, mada smo dodatno educirani i za te aktivnosti. Zahtjevi i objektivne potrebe škola iz godine u godinu postajali su sve veći, a u godinama od 1998.g. na ovamo problemi populacije o kojoj skrbbimo kao da su bujali: problem porasta učestalosti obolijevanja od „novih“ spolno prenosivih bolesti (klamidijska infekcija, HPV, HSV...), vršnjačko nasilje i zlostavljanje u školi i obitelji, emocionalne smetnje, teškoće učenja, eksperimentiranje i ovisnosti o duhanu, alkoholu i psihoaktivnim drogama, problemi s kojima se susreću učenici koji boluju od kroničnih bolesti (alergijske bolesti, astma, dijabetes, bolesti lokomotornog sustava...).

U međuvremenu, u Zagrebu su pokrenuti dodatni preventivno-odgojni programi (primjerice program edukacije roditelja u prevenciji ovisnosti „Znam, hoću, mogu „ , potom program za prevenciju spolno prenosivih bolesti, obilježavanje značajnih datuma...) koji su bili sufinancirani od gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb. U edukaciji za provedbu tih programa sudjelovali su i županijski timovi, koji su dobili i potrebne popratne materijale, no programi se u županiji nisu provodili jer grad Zagreb nije financirao provedbu istih van Zagreba.

U svjetlu svega navedenog, postajalo je sve jasnije da se specifični problemi funkcioniranja školske službe u Županiji teško mogu riješiti u okviru zagrebačkog ZZJZ. Stoga smo na osnivanje županijskog zavoda mi u školskoj gledali pozitivno, jer smo smatrali da će nadležna tijela u Županiji i budućem županijskom zavodu imati više razumijevanja i sluha za rješavanje naših organizacijskih teškoća koji bi tada podigli zdravstvenu zaštitu „naše“ školske djece na bitno višu razinu. Smatrali smo da je rješenje, kao i drugim županijama koje imaju problem raštrkanosti terena sa relativno malim brojem djece, u sufinanciranju školskih timova putem dodatnih preventivnih programa ili iz budžeta gradova, što je i bio zaključak i preporuka školske medicine u elaboratu za Zagrebačku županiju.

01.04.2007. počeo je s radom ZZJZ Zagrebačke županije. Iz Gradskog zavoda preuzeo je svih 8 školskih timova, za skrb o nešto više od 36000 učenika i studenata, u 43 OŠ, sa 84 pripadajuća područna razredna odjela (ukupno 127 lokacija), potom 14 SŠ na 9 lokacija i 2 veleučilišta (u Zaprešiću i Velikoj Gorici), a koji sada nisu više mogli računati na pomoć iz Zagreba. Broj timova je zadovoljavao (po normativu HZZO-a) za broj učenika, no broj lokacija i udaljenost od matičnih ambulanti uz nerazmjer u broju učenika po gradovima i dalje su, naravno, bili izrazit balast koji je ometao izvršenje programa mjera. Do tada su već u nekim gradovima i općinama (Jastrebarskom, Klinča Selu, Pisarovini, Sv.Nedjelji, Samoboru, Zaprešiću) prepoznali problematiku pripadajućih im školskih timova i, naravno, važnost koju oni imaju u očuvanju zdravlja njihovih učenika, te su prihvaćeni prijedlozi za sufinanciranje putem dodatnih preventivnih programa, što je i ostvareno do kraja 2007.g. kroz program zaštite reproduktivnog zdravlja za učenike 8.r.OŠ, uz otvorenu mogućnost za nastavak sufinanciranja po istom modelu za dalje.

Grad Samobor otišao je i korak dalje te je postignut dogovor, a uskoro i potpisan ugovor o sufinanciranju tima školske medicine iz gradskog proračuna, a za podizanje standarda preventivne i specifične zdravstvene zaštite školske djece i mladeži i obvezne polugodišnje preglede sportaša samoborskih sportskih klubova. Tako od 01.04.008. u Samoboru, u prostorima nove sportske dvorane koja ima namjenski građenu ambulantu, počinje s radom školsko-sportska ambulanta, što Samoboru osigurava 2 tima školske medicine na oko 6000 učenika i kvalitetne preglede sportaša (u poslijediplomskoj edukaciji i specijalizaciji iz školske medicine obavezan je i kolegij iz sportske medicine, a ambulanta je dodatno opremljena i EKG aparatom i spirometrom).

Ta dodatna financijska sredstva otvorila su mogućnost zapošljavanja još jednog tima školske medicine, tako da, godinu dana po osnivanju, Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije ima 9 školskih timova što je veliki korak prema ostvarenju plana s početka priče. U slijedećim mjesecima pokušat će se po sličnom modelu razgovarati i u drugim gradovima, kako bi, u konačnici, svaki grad imao svoj vlastiti tim za školsku medicinu, a oni gradovi koji imaju više od 5000 učenika (V.Gorica, Zaprešić i Samobor) i po 2 tima, uz ponudu dodatnih preventivnih programa (za učenike, roditelje i profesore) ili aktivnosti za koje su školski liječnici kroz dodiplomsko te poslijediplomsko školovanje, specijalizaciju te tečajeve trajne edukacije educirani i motivirani (pregledi sportaša, polivalentna savjetovališta i sl.)

U međuvremenu su školski timovi dobili i nova vozila (do listopada 2007. su dijelili vozila sa područnim HE odjelima) što je im povećalo mobilnost i olakšalo planiranje terenskog rada, a i rad u ambulantama je ugodniji jer su naši prostori osvježeni, opremljeni prijenosnim računalima, printerima i fax uređajima, kupljeno je nešto od dodatne medicinske opreme (po 2 EKG aparata, spirometra i audiometra), a kreće i informatizacija službe!

Dobra je svakako i vijest da su ponovno pokrenuti razgovori između HZZO-a i HZJZ-a o potrebi smanjivanja normativa u našoj službi, pa se usudimo nadati, da će naši naponi na svim razinama uroditi plodom, te da će populacija o kojoj skrbimo imati u budućnosti dostupnu i sveobuhvatnu preventivnu i specifičnu zdravstvenu zaštitu, baš kako to i predviđa Program mjera Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Osoba za kontakt:

Zvonimira Papeš Ibrišević, dr.med., spec. školske medicine
Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije
Služba za školsku i sveučilišnu medicinu – Ispostava Samobor
10 430 Samobor, Andrije Hebranga 26a
Tel./fax 01/3377-082
E-mail: zvonimira.papes-ibrisevic@zg.t-com.hr

